



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

प्रतिनिधि सभा निर्वाचन

२०८२ फागुन २१ गते

प्रारम्भिक प्रतिवेदन

प्रतिनिधि सभाको निर्वाचन आज फागुन २१ गते सम्पन्न भयो । यो निर्वाचनमा करिब ५५ प्रतिशत मतदान भएको अनुमान छ । नेपालको संघीय संसद् अन्तर्गतको प्रतिनिधि सभाका लागि कूल २ सय ७५ सदस्य निर्वाचित गरिने व्यवस्था छ । यसमध्ये १ सय ६५ जना प्रत्यक्ष निर्वाचन प्रणाली (पहिलो हुने विजयी) बाट र १ सय १० जना समानुपातिक प्रतिनिधित्व प्रणालीबाट चयन हुनेछन् । प्रत्येक मतदाताले दुई मतपत्र प्रयोग गर्ने व्यवस्था गरिएको थियो । एक प्रत्यक्ष उम्मेदवारका लागि र अर्को राजनीतिक दलको समानुपातिक सूचीका लागि । समानुपातिक प्रणालीअन्तर्गत दलहरूले कम्तीमा ३ प्रतिशत मत प्राप्त गर्नुपर्ने कानुनी प्रावधान छ ।

निर्वाचनको मिति घोषणा भएदेखि नै व्याप्त अनेकौं शंका र आशंकाका बीच शान्तिपूर्ण रूपमा निर्वाचन सम्पन्न गर्न निर्वाचन आयोगले निर्वाह गरेको भूमिका सराहनीय छ । इन्सेकले निर्वाचन घोषणा भएदेखि मतदान तथा मतगणनासम्मका गतिविधिहरूको मानव अधिकारका दृष्टिले अनुगमन गरिरहेको छ । इन्सेकका २ सय ३० भन्दा बढी पर्यवेक्षकले यो निर्वाचनको पर्यवेक्षण गरेका छन् ।

राजनीतिक अस्थिरता र गत भदौ २३ र २४ गते नवयुवा पुस्ताले गरेको प्रदर्शनपछिको सङ्क्रमणकालीन परिस्थितिमा भएको यो निर्वाचनलाई लोकतन्त्रको पुनःस्थापना र संस्थागत स्थायित्वका दृष्टिले अत्यन्त महत्वपूर्ण रूपमा हेरिएको छ । अधिल्लो प्रतिनिधि सभा विघटन भएपछि नयाँ जनादेश प्राप्त गर्न यो निर्वाचन घोषणा गरिएको हो, जसले देशको राजनीतिक दिशा र आगामी सरकारको स्वरूप निर्धारण गर्नेछ ।

निर्वाचन आयोगका अनुसार यस पटक करिब १ करोड ८९ लाख मतदाता मताधिकार प्रयोग गर्न योग्य रहेका थिए । तीमध्ये उल्लेख्य संख्यामा पहिलो पटक मतदान गर्न लागेका युवा मतदाता थिए । युवापुस्ताको बढ्दो राजनीतिक चेतना र सहभागिताले चुनावी परिणाममा नयाँ सन्देश दिन सक्ने अनुमान गरिएको छ । यस पटक करिब ३ हजार ४ सयभन्दा बढी उम्मेदवार विभिन्न राजनीतिक दल र स्वतन्त्र हैसियतमा प्रतिस्पर्धामा उत्रिएका छन् भने ६० भन्दा बढी राजनीतिक दल निर्वाचन प्रक्रियामा सहभागी भएका छन् ।

निर्वाचनको पूर्वसन्ध्यामा आचारसंहिता कार्यान्वयन, मतदाता शिक्षा, सुरक्षा व्यवस्थापन तथा सीमाक्षेत्रमा विशेष सतर्कता अपनाइएको थियो । मतदानलाई स्वच्छ, निष्पक्ष र भयरहित वातावरणमा सम्पन्न गर्न ठूलो संख्यामा सुरक्षाकर्मी परिचालन गरिएको थियो । मौन अवधिको पालना, प्रचार-प्रसारको नियन्त्रण तथा मतदातालाई स्वतन्त्र रूपमा मतदान गर्न प्रेरित गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिएको पाइयो ।

राजनीतिक रूपमा यो निर्वाचन केवल प्रतिनिधि चयन गर्ने प्रक्रिया मात्र होइन, विगतका राजनीतिक उतार-चढाव, शासन प्रणालीप्रतिको जनअसन्तोष तथा सुधारको अपेक्षाबीच हुन लागेको यो चुनावले भावी सरकारको नीति, प्राथमिकता र राजनीतिक संस्कार निर्धारण गर्नेछ । यो आम निर्वाचन नेपालका लागि लोकतान्त्रिक अभ्यासको अर्को महत्वपूर्ण परीक्षा हो । जनताको सक्रिय सहभागिता, पारदर्शी प्रक्रिया र विश्वसनीय नतिजामार्फत लोकतन्त्रप्रतिको विश्वास सुदृढ हुने अपेक्षा गरिएको छ । अबको निर्णय मतदाताको हातमा छ—जसले आगामी राजनीतिक यात्राको मार्गचित्र कोर्नेछ ।

यो निर्वाचनमा देखिएको जनताको उत्साह, दलहरू, युवा पुस्ता, महिला र दलित समुदायकोसमेत सहभागिताले शासन व्यवस्थामा जनताको स्वामित्व अभिवृद्धि हुने देखिन्छ । संविधान प्रदत्त अधिकारलाई जनताको घरदैलोमा पुऱ्याउन यो निर्वाचन महत्वपूर्ण छ । यसक्रममा निर्वाचन व्यवस्थापन, सुरक्षा प्रबन्ध र आमनागरिकको उत्साह प्रशंसनीय रह्यो । मतदाता नामावलीमा मतदाताको रङ्गीन चित्र हुनु र मतदाता परिचय पत्रको वितरण गरिनु यस निर्वाचनका असल पक्ष हुन् । निर्वाचन सफलतापूर्वक सम्पन्न हुन आमसञ्चार जगतले पुऱ्याएको योगदान महत्वपूर्ण रह्यो ।

दण्डहीनताको विरोध गरौं, मानव गरिमाको रक्षा गरौं !

मानव अधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

नागार्जुन नपा-१० (नीलो घर), स्यूचाटार, काठमाडौं,

पोष्ट बक्स नं.: २७२६, काठमाडौं, नेपाल,

फोन: ५२१८७७०, फ्याक्स: ५२१८२५१,

Email: insec@insec.org.np

Web-site: www.insec.org.np, www.inseconline.org



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

आजको निर्वाचनमा हामीले जे देख्यौं

देशका विभिन्न भागमा भएको निर्वाचन विरोधी गतिविधि तथा हिमाली र उच्च पहाडी जिल्लाको चिसो मौसमको बेवास्ता गर्दै मतदाताले उत्साहपूर्वक मतदानमा भाग लिए। नगन्य घटना बाहेक निर्वाचन शान्तिपूर्वक सम्पन्न भएको प्रारम्भिक सूचना प्राप्त भएको छ।

- दार्चुलाका दुई मतदान केन्द्रका मतदाता 'नो' भोटका पक्षमा उभिए। नौगाड गाउँपालिका-१ को गौरीशंकर आधारभूत विद्यालय नागु र अपिहिमाल गाउँपालिका-३ को दुधिला आधारभूत विद्यालय भुस्कुकाम मतदाताले मतदान नगर्ने निर्णय गरेका हुन्।
- दोलखा जिल्लाको गौरीशंकर गाउँपालिका-९ स्थित बेदिङ मतदान केन्द्रमा स्थानीय मतदाताहरूले मतदान बहिष्कार गरेका छन्। स्थानीयका अनुसार उक्त क्षेत्रमा कुनै पनि राजनीतिक दलका उम्मेदवार वा प्रतिनिधि मत माग्नु नआएको भन्दै असन्तुष्टि जनाउँदै मतदाताहरूले मतदान बहिष्कार गर्ने निर्णय गरेका हुन्। मतदाताहरूले निर्वाचनको क्रममा उम्मेदवारहरूले आफूहरूलाई बेवास्ता गरेको गुनासो गर्दै आफ्नो क्षेत्रमा उम्मेदवारहरू नआएको अवस्थामा मतदान गर्नु उपयुक्त नहुने बताएका छन्।
- ओखलढुङ्गाको मानेभन्ज्याङ टोक्सेलका स्थानीयले मतदान बहिष्कार गरेका छन्। साँझ ५ बजेसम्म मानेभन्ज्याङ गाउँपालिका-७ स्थित शहिद स्मृति आ.वि, सातसल्ले मतदान केन्द्रमा मतदाता नआएपछि प्रत्यक्ष निर्वाचन प्रणालीतर्फ मतदान नभएको मतदान अधिकृत परवासी राईले बताउनुभयो। समानुपातिक तर्फ दुई जना महिला र दुई जना पुरुष कर्मचारी गरी चार जनाले मतदान गरेका छन्। प्रदेश सरकारले सो क्षेत्रमा प्रादेशिक अस्पताल बनाउने आश्वासन दिए पनि काम सुरु नगरेको विरोधमा ७ सय १ जना मतदाता रहेको सो केन्द्रमा कोही पनि मतदान गर्न नगएका हुन्।
- दाङ जिल्ला बबई गाउँपालिका- १ को जनता आविजिला मतदानस्थल र बबई गाउँपालिका- ७ देउती मावि तल्लोमलाङ मतदानस्थलमा मत नखसेको जिल्ला मतदान केन्द्रका मतदान अधिकृत टेकबहादुर खड्काले जानकारी दिनु भयो।
- चितवन निर्वाचन क्षेत्र नम्बर-३ अन्तर्गत माडी मावि केन्द्रमा खटिएका एक कर्मचारीले रास्वपाका पक्षमा मत मागेको आरोपमा नियन्त्रणमा लिइएको प्रहरीले जनाएको छ। चितवन-२ को भरतपुर महानगरपालिका-४ अन्तर्गत लंकु मावि केन्द्रमा खटिएका कर्मचारीले रास्वपाकै पक्षमा मत मागेकाले नियन्त्रणमा लिइएको प्रहरीले जनाएको छ।
- मकवानपुर जिल्लाको मनहरी गाउँपालिका-४ मा मतदाताहरूका लागि नेकपा एमालेले छुट्टै स्थानमा र त्यहाँ क्रियाशील अन्य राजनीतिक दलहरूले छुट्टै स्थानमा संयुक्त रूपमा खानाको मेस चलाएको छ।
- विराटनगर- ३ स्थित औषधि व्यवस्था विभाग मतदानस्थल नजिक मतदाताहरूका लागि नेपाली कांग्रेस र रास्वपाले भोज गरेको पाइएपछि स्थानीय प्रशासनले रोकन निर्देशन गर्‍यो।
- सिन्धुपाल्चोक क्षेत्र नं. २ को नेपाली कम्युनिष्ट पार्टीका उम्मेदवार युवराज दुलालले निर्वाचन आचार संहिता उल्लङ्घन गरेको भन्दै ०८२ फागुन २१ गते उम्मेदवारी खारेजीको माग गर्दै मुख्य निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयमा उजुरी परेको छ। दुलालले फागुन २० गते राती चौतारा साँगाचोकगढी नपा १३ स्थित ठूलोसिरुवरीका मतदाताहरूलाई रकम दिएर तारा चिन्हमा भोट मागेको भन्दै उजुरी परेको हो। नेकपाका उम्मेदवारले निर्वाचन आचार संहिता उल्लङ्घन गरेको भन्दै नेपाली कांग्रेसका प्रतिनिधि भलकबहादुर नेपाल, नेकपा एमालेका प्रतिनिधि भोला तमाङ र रास्वपाका प्रतिनिधि अपिल पुरीले हस्ताक्षर गरिएको उजुरी मुख्य निर्वाचन कार्यालयमा पुगेको हो।
- दोलखाको मालु मतदानस्थलमा रोकिएको मतदान पाँच बजे शुरु भएको छ।
- धादिङका तीन मतदान केन्द्रमा सञ्चारकर्मी र पर्यवेक्षकलाई प्रवेशमा रोक लगाइयो। बागेश्वरी मा.वि, बैरेनी र गल्छी गाउँपालिका-४ वाशेश्वरी आ.वि मतदान केन्द्रमा पर्यवेक्षक र पत्रकारलाई रोक लगाइएको छ। त्यस्तै महाकाली मावि मतदान केन्द्रमा सञ्चारकर्मीलाई निषेध गरिएको पत्रकार केशव अधिकारीले बताउनुभयो। साथै, नीलकण्ठ मा.वि, धादिङबेसी मतदान केन्द्रमा पर्यवेक्षकलाई पर्यवेक्षण गर्न रोक लगाइएको नियोकका जिल्ला अध्यक्ष कृष्णराज अधिकारीले

दण्डहीनताको विरोध गरौं, मानव गरिमाको रक्षा गरौं !

मानव अधिकार र सामाजिक न्यायका निमित्त

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

नागार्जुन नपा-१० (नीलो घर), स्यूचाटार, काठमाडौं,

पोष्ट बक्स नं.: २७२६, काठमाडौं, नेपाल,

फोन: ५२१८७७०, फ्याक्स: ५२१८२५१,

Email: insec@insec.org.np

Web-site: www.insec.org.np, www.inseconline.org



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

जानकारी दिनुभयो । घटनाका सम्बन्धमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी विजय सुवेदीले सहजीकरण गरिएको बताए पनि सञ्चारकर्मीलाई गेटबाट नै फर्काइएको थियो ।

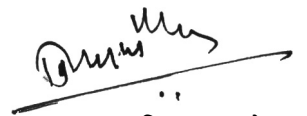
- धनुषा निर्वाचन क्षेत्र नं. २ अन्तर्गत रहेको औरही गाउँपालिका-३ चक्रकरका जनता माध्यमिक विद्यालयका मतदान केन्द्र (क), (ख) र सोही पालिका-५ का मतदान केन्द्र (क), (ख) साथै धनुषा निर्वाचन क्षेत्र नं. ४ अन्तर्गत रहेको मिथिला बिहारी नगरपालिका-८ कचुरी मिथिला माध्यमिक विद्यालयका मतदान केन्द्रमा पर्यवेक्षकलाई मतदान अनुगमन गर्न नदिएको पर्यवेक्षक बलिराम कुमार शाहले जानकारी दिनुभयो ।
- धादिङको शंखादेवी मतदान केन्द्र र मनरुपी मावि मतदान केन्द्रमा फर्जी मत हालिएको सूचनाका कारण केहीबेर मतदान रोकिएर पुनः सुरु भयो । नीलकण्ठ नपा-८ मा मतदान स्थल कब्जामा भइ एकतर्फी मतदान भएको इन्सेक प्रतिनिधिले बताएका छन् ।
- धादिङको खनियाबास गाउँपालिका-२ अक्थलीका स्थानीय मतदातालाई मतदानमा जानबाट रोक्ने उद्देश्यले माथिल्लो डुम्रे क्षेत्रमा भिरवाट हुंगा खसालेर सडक अवरुद्ध गरियो । स्थानीयका अनुसार अक्थलीभन्दा तल रहेको हाइड्रो आयोजनाले खनेको सडक खण्डमा करिब २०० भन्दा बढी मतदाता अलपत्र परेका छन् । उनीहरू बेन्दीदेवी मतदान केन्द्रमा मतदान गर्न जाँदै गर्दा माथिबाट निरन्तर हुंगा खसालेर बाटो अवरुद्ध गरिएको बताइएको छ । भिरालो बाटो भएकाले माथिबाट हुंगा खसालिएको स्थानीयको भनाइ रहेको थियो ।
- रौतहट क्षेत्र नं. २ को राजपुर नगरपालिका-९ स्थित बैरिया अनाथालय मतदान स्थलमा अर्काको नाममा भोट हाल्न खोज्ने सोही ठाँउ बस्ने १८ वर्षीय अरजे हयातलाई प्रहरीले गिरफ्तार गरेको छ । हयातले महमद आसिकको नाममा मतदान गर्न खोजेको प्रहरीले जानकारी दिएको छ ।
- केही मतदान केन्द्र साँघुरो भएका कारण मतदान कार्य ढिला हुनुका साथै मतदातालाई अप्ठ्यारो भएको पाइयो ।
- बाजुराको बुढीनन्दा नगरपालिका-१ स्थित बाँधु माध्यमिक विद्यालयमा रहेको मतदान केन्द्रमा पर्यवेक्षण गर्न गएका पत्रकार तथा पर्यवेक्षकलाई मतदान केन्द्रको गेटबाटै भित्र जान दिइएन ।

निष्कर्ष

प्रतिनिधिसभा निर्वाचन सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको छ । अपेक्षाकृत कम मत खसेको भए पनि समग्र रूपमा शान्तिपूर्ण, व्यवस्थित र तुलनात्मक रूपमा निष्पक्ष वातावरणमा निर्वाचन सम्पन्न हुनुलाई सकारात्मक रूपमा लिनुपर्छ । लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थामा आवधिक निर्वाचन जनताको सार्वभौम अधिकारको प्रयोग गर्ने प्रमुख माध्यम हो । यस्तो महत्वपूर्ण प्रक्रियालाई कुनै ठूलो अवरोध, हिंसा वा व्यापक विवाद बिना सम्पन्न गर्न सक्नु राज्यका सम्बन्धित निकायहरूको जिम्मेवारी र क्षमता दुवैको परीक्षा पनि हो । निर्वाचन सम्पन्न गर्न आवश्यक तयारी, सुरक्षा व्यवस्था, मतदान केन्द्रहरूको व्यवस्थापन कार्यमा निर्वाचन आयोग र सरकार दुवैले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेका छन् । केही स्थानमा छिटफुट समस्या देखिए पनि समग्र रूपमा निर्वाचन शान्तिपूर्ण रूपमा सम्पन्न हुनु लोकतान्त्रिक अभ्यासका लागि सकारात्मक संकेत मान्न सकिन्छ ।

यद्यपि यस निर्वाचनमा मत प्रतिशत अपेक्षाकृत कम हुनु भने चिन्ताको विषय पनि हो । मतदाताको सहभागिता लोकतन्त्रको जीवन्तताको सूचक मानिन्छ । कम मतदान हुनुका पछाडि मतदाताको निराशा, राजनीतिक दलप्रतिको असन्तुष्टि, निर्वाचनप्रतिको उदासीनता वा अन्य सामाजिक-राजनीतिक कारणहरू हुन सक्छन् । त्यसैले आगामी दिनमा मतदाताको विश्वास पुनःस्थापित गर्दै उनीहरूलाई सक्रिय रूपमा लोकतान्त्रिक प्रक्रियामा सहभागी गराउनेतर्फ राज्य र राजनीतिक दलहरू गम्भीर बन्न आवश्यक देखिन्छ ।

यसका बाबजुद पनि कुनै ठूलो अवरोध बिना निर्वाचन सम्पन्न हुनु आफैमा महत्वपूर्ण उपलब्धि हो । त्यसैले कम मत खसेको तथ्यलाई आत्मसमीक्षाको विषय बनाउँदै शान्तिपूर्ण रूपमा निर्वाचन सम्पन्न गराउन सफल भएकोमा निर्वाचन आयोग र सरकारलाई त्यसको श्रेय दिनु उचित हुन्छ । साथै यस अनुभवबाट सिक्दै आगामी निर्वाचनहरू अझ बढी सहभागितामूलक, विश्वसनीय र प्रभावकारी बनाउने दिशामा पहल गर्नु लोकतन्त्र सुदृढीकरणका लागि आवश्यक छ ।


विजयरज गौतम
अध्यक्ष

मानव अधिकार र सामाजिक न्यायका निमित्त

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

नागार्जुन नपा-१० (नीलो घर), स्यूचाटार, काठमाडौं,

पोष्ट बक्स नं.: २७२६, काठमाडौं, नेपाल,

फोन: ५२१८७७०, फ्याक्स: ५२१८२५१,

Email: insec@insec.org.np

Web-site: www.insec.org.np, www.inseconline.org

दण्डहीनताको विरोध गरौं, मानव गरिमाको रक्षा गरौं !